

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 21.4.2009
KOM(2009) 174 slutlig

**RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET OCH
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN**

**om tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om
erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område**

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET OCH EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

om tillämpningen av rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund

Rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ("Bryssel I")¹, nedan kallad förordningen, är själva grunden för EU:s rättsliga samarbete på privaträttens område. Den innehåller enhetliga regler som löser behörighetskonflikter och underlättar fri rörlighet för domar, förlikningar som har ingåtts inför domstol samt officiella handlingar i Europeiska unionen. Den ersätter 1968 års Brysselkonvention om domstols behörighet och verkställighet av domar på privaträttens område, ändrad genom flera konventioner om anslutning av nya medlemsstater till den förstnämnda konventionen (nedan kallad Brysselkonventionen)².

Europeiska gemenskapen och Danmark har ingått ett avtal om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område som innebär att bestämmelserna i förordningen tillämpas i Danmark från och med den 1 juli 2007³. Luganokonventionen från år 1988 som reglerar samma ämnen är bindande för medlemsstaterna, och även Danmark, å ena sidan och Island, Norge, och Schweiz å den andra⁴. Den sistnämnda konventionen kommer en nära framtid att ersättas av en konvention som ingåtts av gemenskapen, Danmark och ovannämnda stater⁵.

1.2. Föreliggande rapport

Föreliggande rapport har utarbetats i enlighet med artikel 73 i förordningen på grundval av en helhetsstudie som beställts av kommissionen om hur förordningen tillämpas i praktiken. Kommissionen beställde dessutom en analys av de nuvarande reglerna för nationella domstolars behörighet som är tillämpliga i fall där svaranden inte har hemvist i någon medlemsstat ("subsidiär behörighet")⁶. Kommissionen har dessutom beställt en utvärdering⁷ av effekterna av en eventuell ratificering av gemenskapen av Haagkonventionen gällande avtal om val av domstol⁸. I föreliggande rapport beaktas också en studie gällande

¹ EUT L 12, 16.1.2001, s. 1.

² EGT C 27, 26.1.1998, s. 1.

³ EUT L 299, 16.11.2005, s. 62.

⁴ EGT L 319, 25.11.1988.

⁵ EGT L 339, 21.12.2007, s. 1.

⁶ Denna studie har gjorts av professor A. Nuyts. Den finns på följande webbplats:
http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

⁷ Denna studie har utarbetats av GHK Consulting. Den finns på följande webbplats:
http://ec.europa.eu/dgs/justice_home/evaluation/dg_coordination_evaluation_annexe_en.htm

⁸ Se kommissionens förslag till undertecknande av konventionen KOM(2008) 538 och SEK(2008) 2389, 5.9.2008.

verkställighet av domar i Europeiska unionen som kommissionen beställde år 2004⁹. Under loppet av 2005 lämnade slutligen det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område information om den praktiska tillämpningen av förordningen på grundval av en enkät som utarbetats av kommissionen.

Syftet med rapporten är att låta Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén få del av en utvärdering av tillämpningen av förordningen. Den åtföljs av en grönbok med förslag om möjliga sätt att föra frågan framåt på de punkter som tas upp i rapporten. Båda dokumenten bildar underlag för ett offentligt samråd om hur förordningen fungerar.

2. TILLÄMPNINGEN AV FÖRORDNINGEN I ALLMÄNHET

2.1. Statistiska uppgifter om tillämpning av förordningen

De flesta medlemsstaterna samlar inte systematiskt in några statistiska uppgifter om tillämpningen av förordningen. Det har dock blivit möjligt att skaffa fram en del uppgifter från centrala databaser hos vissa medlemsstaters justitieministerier, genom direkta kontakter med domstolar i medlemsstaterna, intervjuer med övriga berörda, genom kommersiella databaser och sådana på universitet och högskolor samt genom juridiska publikationer.

En åtskillnad måste göras å ena sidan mellan reglerna för domstolars behörighet och, å den andra sidan, reglerna för erkännande och verkställighet av domar. I allmänhet tillämpas förordningen mest i ekonomiska centra och i gränsregioner. Reglerna för domstolars behörighet tillämpas normalt i ett relativt litet antal fall, allt ifrån mindre än 1 % av alla tvistemål och upp till 16 % i gränsregioner¹⁰. Reglerna för erkännande och verkställighet tillämpas oftare, men det har inte varit möjligt att skaffa fram heltäckande uppgifter om antalet verkställighetsförklaringar som domstolarna meddelat. Antalet varierar från mycket låga nivåer (t.ex. 10 förklaringar i 2004 i Portugal) till högre (t.ex. 420 förklaringar år 2004 i Luxemburg) och åter med de största topparna i gränsregioner (t.ex. 301 förklaringar i de domstolar som lyder under Landgericht Traunstein i Tyskland, nära den österrikiska gränsen).

2.2. En generell utvärdering av förordningen

Utfallet av förordningen anses i allmänhet vara mycket gott. Den har underlättat lösningen av gränsöverskridande tvister med sitt smidiga rättsliga samarbetssystem som bygger på heltäckande regler för behörighet, samordning av parallella rättsliga förfaranden samt rörlighet för domar. Det rättsliga samarbetssystem som tillkommit genom förordningen har smidigt anpassats till den föränderliga institutionella miljön (från mellanstatligt samarbete till ett instrument för europeisk integration) och till nya utmaningar från modernt affärsliv. Det är som sådant mycket uppskattat bland rättstillämpare.

Men denna generella tillfredsställelse med förordningen utesluter inte att den skulle kunna fungera bättre.

⁹ Study on making more efficient the enforcement of judicial decisions within the European Union: transparency of a debtor's assets, attachment of bank accounts, provisional enforcement and protective measures. Studien utarbetade av professor dr B. Hess och finns på följande webbadress: http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/enforcement_judicial_decisions_180204_en.pdf

¹⁰ Statistik som bygger på uppgifter som främst samlats in för åren 2003–2005.

3. SÄRSKILD UTVÄRDERING AV VISSA PUNKTER I FÖRORDNINGEN

3.1. Avskaffandet av exekvaturförfarandet

Efter det politiska mandat som Europeiska rådet lämnat i Tammerforsprogrammet (1999) och Haagprogrammet (2004)¹¹ bör huvudmålet för revideringen av förordningen vara ett avskaffande av exekvaturförfarandet för alla ärenden som omfattas av förordningen.

Vad beträffar det nuvarande exekvaturförfarandet visar helhetsstudien att när ansökan är fullständig tenderar förfaranden i första instans inför domstolar i medlemsstaterna pågå i genomsnitt mellan sju dagar och fyra månader. När ansökan däremot är ofullständig varar förfarandena längre. Ansökningar är ofta ofullständiga och domstolarna efterlyser ytterligare information, särskilt översättningar. De flesta ansökningarna om en verkställighetsförklaring får bifall (mellan 90 % och 100 %). Endast mellan 1 och 5 % av besluten överklagas. Överklagandeförfarandena kan pågå i mellan en månad och tre år, beroende på olika procedurmässiga traditioner i medlemsstaterna och på domstolarnas arbetsbörda.

I fall där verkställighetsförklaringen bestrids är bristfällig delgivning enligt artikel 34.2 det skäl som oftast åberopas för avslag på erkännande och verkställighet. Helhetsstudien visar dock att den typen av bestridanden i dag sällan godtas¹². Vad gäller ordre public-skälet visar studien att detta ofta åberopas men sällan godtas. Om det godtas sker detta för det mesta i undantagsfall i syfte att skydda svarandens processuella rättigheter¹³. Det förefaller vara ytterst sällsynt, på privaträttens område, att domstolarna tillämpar ordre public-förbehållet på en utländsk domstols dom i sakfrågan. Övriga skäl för avslag åberopas sällan. Oförenliga domar undviks i stor utsträckning, åtminstone på EU-nivå, genom det sätt reglerna i förordningen fungerar i fråga om litispens och mål som har samband med varandra. När det gäller kontrollen av vissa behörighetsregler bör man överväga huruvida detta fortfarande passar ihop med förbudet mot prövning av utländsk domstols behörighet. Dessutom är regelns praktiska betydelse begränsad eftersom domstolen i alla fall är bunden av de faktiska omständigheterna som förs fram av den domstol som meddelat domen.

3.2. Förordningens funktion i den internationella rättsordningen

Som efterföljare till Brysselkonventionen är det svarandens perspektiv i domstolsförfarandet som förordningen ikläder sig. Ur detta perspektiv är de flesta av behörighetsreglerna i förordningen endast tillämpliga när svaranden har hemvist i en medlemsstat. Har svaranden inte hemvist i en medlemsstat hänvisar förordningen till nationell lagstiftning ("subsidiär behörighet"), med undantag för situationer där domstolarna i en medlemsstat har exklusiv behörighet enligt artiklarna 22 eller 23 i förordningen eller i vissa typer av tvister som rör specifika ämnen (t.ex. gemenskapsvarumärken)¹⁴.

Det sätt på vilket förordningen ska fungera i den internationella rättsordningen har gett upphov till ett antal frågor som hänskjutits till EG-domstolen för förhandsavgörande. I mål 412/98 (Josi) klargjorde EG-domstolen att [förordningens] regler för domstols behörighet

¹¹ Rådets slutsatser har genomförts i programmet om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område (EGT C 12, 15.1.2001) och handlingsplanen för genomförande av Haagprogrammet - KOM(2006) 331.

¹² Detta beror särskilt på att man i förordningen avskaffat kravet på ordinarie delgivning, vilket minskat möjligheterna till missbruk för svarandena.

¹³ Se exempelvis mål C-7/98 (Krombach).

¹⁴ Förordning (EG) nr 40/94 om gemenskapsvarumärken (EGT L 11, 14.1.1994, s. 1).

tillämpas på en tvist mellan en svarande som har hemvist i en medlemsstat och en kärende som har hemvist i tredjeland. Härav följer att svarande som har hemvist i medlemsstaterna kan räkna med det skydd som erbjuds genom förordningen i tvister med parter som har hemvist i tredjeland. I mål C-281/02 (Owusu) slog EG-domstolen fast att reglerna i förordningen, i synnerhet den grundläggande regeln om behörighet för domstolar där svaranden har sin hemvist, är av tvingande karaktär och att tillämpningen av dem inte får förkastas på grundval av nationell lagstiftning. Detta är fallet inte bara i förhållande till andra medlemsstater, utan också när tvisten rör tredjeland och inte uppvisar några andra anknytningsmoment till andra medlemsstater. Förordningens funktionssätt med avseende på tredjeland har slutligen analyserats av EG-domstolen i dess yttrande 1/03. I detta yttrande föreslår EG-domstolen först och främst att behörighetsreglerna i förordningen ska vara tillämpliga när svaranden har hemvist i en EU-medlemsstat om anknytningsmomenten för exklusiv behörighet enligt artiklarna 22 och 23 i förordningen är belägna i tredjeland (ingen s.k. *effet réflexe*).

Avsaknaden av harmoniserade regler för subsidiär behörighet medför att möjligheten till rättslig prövning inte är likvärdig för alla EU:s medborgare. Studien om behörighet i övriga fall visar att detta särskilt är för handen i situationer där en part inte skulle få möjlighet att försvara sig eller ha vederbörligt skydd i domstolar i tredjeland. Studien visar också att avsaknaden av gemensamma regler som avgör behörighet visavi svarande från tredjeland kan äventyra tillämpningen av tvingande gemenskapslagstiftning, exempelvis om konsumentskydd (t.ex. tidsdelat boende), handelsagenter, uppgiftsskydd eller produktansvar. I medlemsstater där något ytterligare rättsligt skydd inte finns kan konsumenterna inte väcka talan mot svarande i tredjeland. Detsamma gäller exempelvis för anställda, handelsagenter, personer som drabbats av överträdelser mot konkurrenslagstiftningen eller talan om produktansvar, och personer som avser att tillvarata sina rättigheter enligt EU:s lagstiftning om uppgiftsskydd. På alla dessa områden där obligatorisk gemenskapslagstiftning existerar, kan kärenden inom gemenskapen berövas det skydd som finns enligt gemenskapsreglerna.

Därtill kommer att avsaknaden av gemensamma regler för tredjelandsdomars verkan i gemenskapen i vissa medlemsstater att leda till situationer där tredjelandsdomar erkänns och verkställs trots att de strider mot tvingande gemenskapslagstiftning eller där medlemsstaternas domstolar enligt gemenskapsrätten har exklusiv behörighet.

I studien om behörighet i övriga fall visas slutligen att en hel del förvirring och osäkerhet uppstår på grund av avsaknaden av harmoniserade regler för i vilka mål som medlemsstaternas domstolar kan avstå sin behörighet på grundval av förordningen till förmån för domstolar i tredjeland.

3.3. Val av domstol

Tillämplig lag för avtal om val av domstol. I artikel 23 i förordningen fastställs, enligt EG-domstolens tolkning, visserligen i stor utsträckning villkoren för när avtal om val av forum är giltiga, men en del osäkerhet kvarstår dock om dessa villkor är uttömmande. Enligt studien är parternas samtycke i vissa fall, som inte omfattas av de enhetliga villkoren i förordningen, underkastad nationell lagstiftning, som bestäms antingen genom hänvisning till *lex fori* eller till *lex causae*. Detta får oönskade konsekvenser eftersom ett avtal om val av domstol kan betraktas som giltigt en medlemsstat och ogiltigt i en annan.

Val av domstol och litispendens. Farhågor har uttryckts om att förordningen inte ger tillräckligt skydd för exklusiva avtal om val av domstol. Dessa farhågor beror på att en part i

ett sådant avtal kan väcka talan vid domstol i en medlemsstat i strid mot detta avtal och därigenom blockera talan i den valda domstolen om sistnämnda talan väcks efter den första talan. I mål C-116/02 (Gasser) bekräftar EG-domstolen att litispendensregeln i förordningen ålägger den domstol vid vilken den andra talan har väckts att låta målet vila till dess att den domstol vid vilken den första talan väckts har fastställt sin behörighet eller förklarat sig obehörig. I mål C-159/02 (Turner) bekräftade EG-domstolen vidare att förfarandemekanismer i nationell lagstiftning som kan förstärka den verkan som avtal om val av domstol har (t.ex. förbud att väcka eller vidhålla talan) är oförenliga med förordningen om de otillbörligen hindrar andra medlemsstaters domstolar från att avgöra sin behörighet enligt förordningen.

De parallella rättsliga förfaranden som uppkommer kan skapa förseningar som är till förfång för den inre marknadens funktion. I vissa fall kan en part använda sig av förseningar för att i realiteten ointetgöra ett giltigt avtal om val av domstol, och därigenom ge sig själv orättvisa kommersiella fördelar¹⁵. Parallella rättsliga förfaranden skapar likaså merkostnader och osäkerhet. En trend har också inrapporterats där långivare i företagslånetransaktioner väcker talan i förtid för att försäkra sig om behörighet för den i avtalet angivna domstolen, med de negativa ekonomiska följder detta medför i form av att låneavtalets klausuler om fallissemang och korsvis fallissemang (*default and cross-default*) då utlöses. Dessa situationer är särskilt illa sedda under vissa omständigheter, exempelvis när den första talan enbart väcks för att få negativ fastställelse, vilket medför att domstolsprövningen av sakfrågan helt blockeras.

Haagkonventionen om avtal om val av domstol. Kommissionen har föreslagit ett under-tecknande av konventionen om avtal om val av domstol som slöts den 30 juni 2005 inom ramen för Haagkonferensen om internationell privaträtt¹⁶. Konventionen kommer att vara tillämplig i alla mål där minst en av parterna bor i en konventionsstat utanför EU, under det att förordningen är tillämplig när minst en part har hemvist i en medlemsstat. Härigenom säkras att konventions- och förordningsreglerna tillämpas på ett enhetligt sätt. Huvudfrågan är om det är lämpligt att bibehålla två olika rättsliga ordningar, ens om man skulle samordna behörigheten mellan medlemsstaternas domstolar beroende på om en av parterna har hemvist i ett tredjeland eller ej¹⁷. När det gäller frågan om parallella rättsliga förfaranden innehåller konventionen inte någon direkt regel om litispendens. Den domstol som nämns i avtalet kan fortsätta trots att talan väckts parallellt på annat håll. En eventuell annan domstol bör skjuta upp förfarandet eller avvisa talan, utom i ett antal begränsade situationer som anges i konventionen.

3.4. Industriell äganderätt

Det sätt som reglerna i förordningen fungerar på när det gäller frågor om industriellt rättsskydd medför svårigheter både för innehavaren av sådana rättigheter och för dem om vill bestrida dem. En första svårighet gäller hur litispendensregeln ska fungera. Tvister om industriellt rättsskydd är ett av de områden där parter har försökt att hindra den kompetenta domstolen från att utöva sin behörighet genom att väcka talan i en annan domstol som vanligtvis, men inte alltid, saknar behörighet, företrädesvis i en stat där förfaranden för avgöranden av behörighetsfrågor och/eller sakfrågan tar lång tid i anspråk. En sådan taktik ("torpeder") kan vara särskilt otillbörlig om den första talan som väcks syftar till att utverka fastställelse av att ansvar inte föreligger, vilket i realiteten förhindrar den andra parten från att

¹⁵ Noteras ska dock att någon statistik inte finn som visar huruvida detta beteende är frekvent.

¹⁶ KOM(2008) 538, 5.9.2008.

¹⁷ En omfattande analys av de olika situationer som uppstår på grundval av Haagkonventionen och förordningen återfinns i ovannämnda undersökning av effekterna, särskilt bilaga IV (jfr fotnot 8).

få sakfrågan prövad i den behöriga domstolen. Detta kan till och med leda till en situation där ingen talan alls om skadestånd kan väckas. När en domstol vid vilken talan om patentintrång har väckts förklarar sig obehörig till följd av att fastställsetalan dessförinnan väckts i en annan medlemsstat kan resultatet exempelvis bli att talan om intrång därefter inte kan återupptas under det att domstolarna vid vilka talan väckts om fastställelse inte har någon behörighet vad avser talan om patentintrång.

Torpeder används inte bara för fastställelse, utan också för att i ett genkärsmål som väckts i mål om intrång hävda att en industriell äganderätt, t.ex. ett patent, är ogiltigt. Svarandena i en intrångstalan kan i realiteten blockera denna talan genom att, som ett försvar, hävda att patentet är ogiltigt¹⁸. Eftersom talan om patents giltighet måste väckas vid en domstol i den medlemsstat där patentet registretas är domstolen som behandlar intrånget skyldig att förklara målet vilande i avvaktan på utfallet av talan om giltigheten. Detta kan förorsaka stora förseningar, särskilt när svaranden inte (snabbt) väcker talan i giltighetsfrågan. Därtill kommer att positiv fastställelse i fråga om giltigheten för den part om drabbats av intrång i industriellt rättsskydd inte förekommer i alla medlemsstater.

En annan svårighet som inrapporterats i samband med patenttvister är att det är omöjligt att väcka samfällid talan mot flera företag som gör intrång på ett europapatent när den som gör intrång hör till en grupp av företag som agerar koordinerat¹⁹. Skyldigheten att väcka talan i var och en av de behöriga domstolarna skulle föra med sig höga kostnader för de drabbade och motverka en ändamålsenlig handläggning av skadeståndskraven.

3.5. Litispens och mål som har samband med varandra

Tillämpningen av förordningens regler för litispens och mål som har samband med varandra har också väckt farhågor i en del andra fall.

Vad gäller exklusiv behörighet enligt artikel 22 i förordningen visar studien inte på något omedelbart praktiskt behov av undantag från prioritetsregeln. Likväl har användning av torpeder inrapporterats från andra specifika områden, exempelvis företagslån och konkurrens-mål. Som en följd av detta bör man överväga om det finns ett behov att förbättra nuvarande litispensregeln i allmänhet för att förhindra otillbörlig processtaktik och säkra en god rätts-skipning i gemenskapen.

Vad gäller regeln för mål som har samband med varandra utgör kravet att båda målen måste vara anhängiggjorda inför domstolarna samt hänvisningen till nationell lagstiftning i fråga om villkoren för förening av mål som har samband med varandra, ett hinder för möjligheterna att i praktiken förena mål på gemenskapsnivå. Det går för närvarande inte att på grundval av förordningen gruppera mål, i synnerhet käromål med flera målsägande mot samma svarande, inför domstol i en medlemsstat²⁰. Sådan förening av mål behövs ofta, exempelvis vid kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter och skadeståndstalan vid brott mot EG:s antitrustregler²¹. När den andra domstolen vid vilken talan väckts, avstår behörighet i kraft av artikel 28.2 kan detta också leda till en (temporär) negativ behörighetskonflikt om den första domstolen inte förklarar sig behörig med avseende på det aktuella målet.

¹⁸ Mål C-315/01 (GAT).

¹⁹ Mål C-539/03 (Roche Nederland).

²⁰ Artikel 6.1 medger för närvarande bara grupptalan mot flera svaranden.

²¹ Se grönboken om kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter - KOM(2008) 794, 27.11.2008 - och vitboken om skadeståndstalan vid brott mot EG:s antitrustregler - KOM(2008) 165, 2.4.2008.

En av de viktigaste nyheterna i förordningen var införandet, med avseende på reglerna för litispendens och mål som har samband med varandra, av en definition av exakt när ett mål anses vara anhängiggjort. Definitionen verkar generellt ha fungerat tillfredsställande. En del osäkerhet har trots det uppstått angående tolkningen av den, varför ett förtydligande kan vara på sin plats, exempelvis vad gäller den myndighet som ansvarar för delgivningen samt dag och tidpunkt för ingivandet till domstolen eller kvitto från den myndighet som ansvarar för delgivning.

3.6. Interimistiska åtgärder

Interimistiska åtgärder är fortsatt ett område där olikheterna i medlemsstaternas nationella processrättsliga lagstiftning försvårar den fria rörligheten för sådana åtgärder.

En första svårighet uppstår i samband med säkerhetsåtgärder som beslutats utan att svaranden ännu stämts inför rätta och åtgärderna ska verkställas utan föregående delgivning till svaranden. I mål C-125/79 (Denilauler) slog EG-domstolen fast att sådana ex parte-åtgärder inte omfattas av erkännande- och verkställighetssystemet i förordningen. Det är dock inte helt klarlagt huruvida sådana åtgärder kan erkännas och verkställas på grundval av förordningen om svaranden efteråt har möjlighet att bestrida åtgärden.

En andra svårighet som uppstår vad gäller beslut om säkerhetsåtgärder som syftar till att skaffa fram information och bevisning. I mål C-104/03 (St. Paul Dairy) slog EG-domstolen fast att ett förordnande om vittnesförhör, i syfte att den som har framställt begäran ska kunna bedöma huruvida det är lämpligt att väcka en eventuell talan, inte omfattas av uttrycket interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder. Det är inte helt klarlagt i vilken utsträckning sådana beslut som huvudregel är uteslutna från tillämpningsområdet för artikel 31 i förordningen. Det har framkastats att möjligheten till rättslig prövning skulle förbättras om det i förordningen fastställdes att det är domstolarna i den medlemsstat där de eftersökta uppgifterna eller bevisen finns som har behörighet för dessa åtgärder, parallellt med de domstolar som har behörighet i sakfrågan. Detta är särskilt viktigt vid frågor som rör industriellt rättsskydd, där bevis för det påstådda intrånget måste säkras genom beslut om husrannsakan, "*saisies contrefaçon*" eller "*saisies description*"²², och i frågor på sjöfartsområdet.

Ytterligare svårigheter har inrapporterat vid tillämpningen av villkoren som fastställts av EG-domstolen i målen C-391/95 (Van Uden) och C-99/96 (Mietz) för utfärdande av interimistiska åtgärder som beslutats av en domstol som saknar behörighet att pröva själva saken. Det är särskilt oklart hur "en faktisk anknytning mellan föremålet för de begärda åtgärderna och den territoriella behörigheten" bör tolkas. Detta är särskilt fallet när åtgärden syftar till att skaffa fram en provisorisk betalning eller, mer generellt, inte avser beslag av egendom.

Slutligen har kravet på en återbetalningsgaranti vid interimbetalningar medfört tolknings-svårigheter och kan leda till höga kostnader om det anses att återbetalning endast kan säkras genom bankgarantier från sökandena.

3.7. Förhållandet mellan förordningen och skiljeförfarande

Skiljeförfaranden ingår inte i förordningens tillämpningsområde. Orsaken till att de är uteslutna är att erkännande och verkställighet av skiljeavtal och skiljeavgöranden regleras av 1958 års New York-konvention, som alla medlemsstater har tillträtt. Trots att detta undantag har en bred räckvidd har förordningen i speciella fall tolkats så att den understödjer skilje-

²² I detta fall se artiklarna 7 och 9 i direktiv 2004/48/EG.

förfaranden och erkännande/verkställighet av skiljeavgöranden. Domar som i sig införlivar ett skiljeavgörande erkänns och verkställs ofta (dock inte alltid) i överensstämmelse med förordningen. Interimistiska åtgärder som rör sakfrågan i skiljeförfaranden kan beviljas på grundval av artikel 31 under förutsättning att sakfrågan i tvisten ingår i förordningens tillämpningsområde²³.

Studien visar att förhållandet mellan förordningen och skiljeförfaranden föranleder svårigheter. Även om 1958 års New York-konvention som regel anses fungera tillfredsställande finns särskilt följande problem: förfarandemekanismer enligt nationell lagstiftning som syftar till att förstärka skiljeavtals verkan (t.ex. förbud mot att väcka eller vidhålla talan) är oförenliga med förordningen om de på otillbörligt sätt hindrar andra medlemsstaters domstolar från att avgöra sin behörighet enligt förordningen²⁴, någon enhetlig fastställelse av behörighet finns inte i ärenden som har samband med skiljeförfarande och som kräver domstolsmedverkan²⁵, osäkerhet råder om erkännande och verkställighet av domar som meddelats av domstolar utan beaktande av en skiljeklausul, osäkerhet råder om erkännande och verkställighet av domar om en skiljeklausuls giltighet eller ogiltigförklaring av ett skiljeavgörande, osäkerhet råder också om erkännande och verkställighet av domar som införlivar ett skiljeavgörande, och slutligen, erkännande och verkställighet av skiljeavgöranden som regleras av New York-konvention betraktas som mindre snabba och effektiva än erkännande och verkställighet av domar.

3.8. Övriga frågor

Förutom ovan berörda punkter har följande frågor väckts.

3.8.1. Tillämpningsområde

I fråga om tillämpningsområdet har några större praktiska problem inte inrapporterats annat än punkten gällande skiljeförfaranden som diskuterats ovan. EG-domstolens förhandsavgöranden ger tillräcklig vägledning för tolkningen av termen ”privaträttens område” och vad som är undantaget från förordningens tillämpningsområde. I helhetsstudien pekas likväl på svårigheterna i den praktiska tillämpningen av artikel 71 när det gäller förhållandet mellan förordningen och konventionerna i särskilda ämnen.

3.8.2. Övriga frågor angående behörighet

Vad avser begreppet ”hemvist” visar rapporten att det i praktiken inte uppstår några svårigheter när domstolarna tillämpar sina inhemska principer om ”hemvist” på grundval av artikel 59.1 i förordningen. Det uppfattas dock som svårt att avgöra att en part har hemvist i en annan medlemsstat i enlighet med utländsk lagstiftning (artikel 59.2).

Det sätt som vissa behörighetsregler fungerar på skulle kunna förbättras. I mål C-462/06 (Glaxosmithkline) bekräftade exempelvis EG-domstolen att artikel 6.1 inte är tillämplig i anställningsfrågor. Dessutom visar studien att det kan finnas behov av ett icke-exklusivt behörighetsskäl som grundar sig platsen där lös egendom är belägen. Vad gäller exklusiv behörighet gällande sakrätt, nämns i studien att val av domstol behövs i avtal som rör

²³ Mål C-391/95 (Van Uden).

²⁴ Se mål C-185/07 (West Tankers).

²⁵ Se mål C-190/89 (Marc Rich). Exempel på denna typ av förfaranden är sådana som syftar till att utse eller avlägsna en skiljedomare, att fastställa plats för skiljeförfarandet, att förlänga tidsfrister eller utnämna en domstolsexpert för att säkra bevisning.

förhyrning av kontorslokaler och att det behövs en del flexibilitet när det gäller förhyrning av semesterhus för att undvika tvist i ett forum som ligger på långt avstånd från alla parter. Vad gäller exklusiv behörighet på bolagslagstiftningsområdet finns det frågor om tillämpningsområdet för regeln om exklusiv behörighet och bristen på enhetlig avgränsning av begreppet ”säte” för företag, vilket medför möjliga positiva och negativa behörighetskonflikter.

Den inkonsekventa tillämpningen av artiklarna 6.2 och 11, i kraft av artikel 65, gällande förfaranden där tredje man är inblandade i en rättstvist leder också till svårigheter. Tredje man och även parter som drar tredje man inför rätta behandlas olika beroende på medlemsstaternas inhemska processrättsliga lagstiftning. Därtill kommer att domstolarna har svårt att uppskatta effekten av domar som meddelats av andra medlemsstaters domstolar efter en litisdenuktion.

Inom det sjörättsliga området har svårigheter inrapporterats i samordningen av förfaranden som syftar till att inrätta en skadefond och om enskilda käromål om ersättning. Hänvisningen till tillämplig lag för transportavtal för att avgöra den bindande verkan hos ett behörighetsavtal i ett konossement för tredje man som innehar konossementet²⁶ har rapporterats vara artificiell.

I konsumentfrågor lever de typer av konsumentavtal som omfattas av artiklarna 15.1 a och 15.1 b i förordningen inte längre upp till den föränderliga konsumentkreditmarknaden, där olika andra typer av kreditprodukter har tagits fram, vilket avspeglas i direktiv 2008/48 om konsumentkreditavtal²⁷.

I ljuset av det pågående arbetet gällande kollektiva prövningsmöjligheter på gemenskapsnivå uppstår frågan huruvida särskilda behörighetsregler bör utarbetas för dessa specifika mål.

3.8.3. Övriga frågor rörande erkännande och verkställighet

I sin resolution av den 18 december 2008 uppmanade Europaparlamentet kommissionen att ta itu med frågan om den fria rörligheten för officiella handlingar²⁸. I helhetsstudien rapporteras också om svårigheter med den fria rörligheten för viten. Slutligen visar studien på några sätt att begränsa kostnaderna för verkställighetsförfarandena.

²⁶ Se mål C-387/98 (Coreck Maritime).

²⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (EUT L 133, 22.5.2008, s. 66).

²⁸ Se Europaparlamentets resolution av den 18 december 2008 med rekommendationer till kommissionen om europeiska officiella handlingar. Den finns tillgänglig på adress: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0636+0+DOC+XML+V0//SV>